

דו"ח: הטרנספר השקט נמשך

בחודש ספטמבר הוציא המוקד להגנת הפרט, בשיתוף עם "בצלם", דו"ח מפורט שכותרתו "הטרנספר השקט נמשך". זהו דו"ח המשך לדו"ח "הטרנספר השקט" משנת 1997. הוא מביא היבטים והתפתחויות שלא נכללו בדו"ח המקורי, ובמיוחד מציג את המעורבות של הביטוח הלאומי במאמצים להגלות את תושבי מזרח ירושלים מעירם. הוצאת הדו"ח נעשתה כחלק מהקמפיין הציבורי כנגד מדיניות הטרנספר השקט.

לחיות על אדמתך: עתירה לבג"צ - שלילת תושבות

בחודש אפריל הגיש המוקד להגנת הפרט עתירה עקרונית לבית המשפט הגבוה לצדק נגד מדיניות משרד הפנים לשלול את מעמדם של תושבי מזרח ירושלים. העותרים הם חמישה ארגוני זכויות אדם וחמישה עשר מתושבי העיר שתושבותם נשללה ושנדרשו לעזוב את עירם. בעתירה מוכיח המוקד את שידוע לכול, ושהוכחש עד כה ע"י המדינה בפני בג"צ: בשלהי שנת 1995 הנהיג משרד הפנים מדיניות חדשה, ועל סמך מדיניות זו החל בהפקעה אינטנסיבית של מעמד התושבות מאלפי פלסטינים. ע"פ מדיניות זו נשללת תושבותם של מי שבעבר שהו בחו"ל לתקופות לא-רצופות של למעלה משבע שנים, אף שתמיד יצאו ונכנסו ברשיונות תקפים מטעם משרד הפנים. גם אם חלפו כבר שנים מאז חזרו התושבים לבתיהם בירושלים וניתקו כל קשר עם מקומות המגורים הזמניים שלהם בארצות המפרץ או במקומות אחרים, מפקיע משרד הפנים את תעודות הזהות שלהם ומורה להם לעזוב את הארץ. עד שנת 1995 ידעו תושבי מזרח ירושלים, כי תושבותם מובטחת כל עוד חזרו לירושלים במועד המצוין על גבי רשיון היציאה שלהם לחו"ל. רק אם שהו בחו"ל ברציפות מעבר לשבע שנים, לא היו יכולים לקבל רשיון לשוב לירושלים. שינוי נוסף במדיניות, שאף הוא הוחל באופן רטרואקטיבי, היה שמשרד הפנים החל לשלול את התושבות לא רק ממי שיצא לחו"ל, אלא גם ממי שעבר דירה לאותם חלקים בשטחים הכבושים שלא סופחו לישראל ב-1967. בין היתר, מדובר באותן שכונת של ירושלים שנותרו מחוץ לשטח המסופח, ושרבים עברו אליהן עקב מצוקת הדיור הקשה באזורים שסופחו לישראל, מצוקה שמקורה במדיניות מכוונת של מדינת ישראל שמשך שנים אינה מאשרת בנייה במזרח ירושלים.

לעתירה צירף המוקד להגנת הפרט שורה של מסמכים המוכיחים את שינוי המדיניות: ביניהם קטעים מדו"ח מבקר המדינה, תצהיר מאת מר אמיר חשין, לשעבר יועץ לענייני ערבים של ראש העיר טדי קולק, נהלים רשמיים ותצהירים שנמסרו ע"י המדינה לבג"צ בעבר ונתונים על העלייה הדרמטית במספר הפקעות מעמד התושבות החל מסוף 1995. בית המשפט העליון הוציא צו-על-תנאי וציווה על המדינה להשיב לטענות שהועלו בעתירה. ואמנם בספטמבר 1998 נתקבלה תשובת המדינה: לגבי שבעה מהעותרים ביטלה המדינה את ההחלטה להפקיע את תושבותם. במישור רחב יותר, הודיעה המדינה, כי תושבי מזרח ירושלים שעברו להתגורר בשכונות שבפריפריה של העיר ושמרו על זיקתם לירושלים, יוכלו להמשיך ולהחזיק בתעודות הזהות שלהם. מלבד נקודות אלו, ממשיכה המדינה להגן על מדיניות שלילת התושבות וממשיכה לטעון כי אין המדובר במדיניות חדשה. העתירה תידון בחודש אפריל '99.